Суд материалĕсем тăрăх

Çулсем çинче йĕрке пулмаллах

Муркаш район судĕнче çулталăк пуçланнăранпа çул-йĕр правилисене пăснипирки уголовнăй 7 ĕç пăхса тухнă. Вĕсенче палăртнă тăрăх, правилăсене пăснине пула çынсен сывлăхне сиен кӳнĕ е çынсен пурнăçĕ таталнă. Çакă та шухăшлаттарма тивĕç. Нумай чухне кун пек лару-тăру руль умĕнчи çынсем ӳсĕр пулнипе çыхăннă.

РФ Уголовнăй Кодексĕн палăртнă тăрăх çын 16 çул тултарнă пулсан тата вăл транспорт хатĕрне тытса пынă май инкек тунă пулсан, унăн автомашинăпа çӳреме ирĕк пулнипе пулманнине пăхмасăрах ăна айăплă тесе палăртаççĕ. Çав шута автомашинăпа çӳремелли правăран хăтарнисем те кĕреççĕ.

Çын пурнăçĕпе сывлăхĕ епле хакли пурне те паллă. Çавна шута илсе суд çын пурнăçĕпе çыхăннă инкексемшĕн айăплисене ирĕкрен хăтарас çулпа пырать. Çакна тĕрĕс тесе шутлатăп. Мĕншĕн тесен руль умне ӳсĕр пуçпа ларакан хăйĕн ответлăхне çирĕп туймалла.

Кун пекки те пулать. Хăш чухне айăплакан тата айăпланакан енсем хăйсем хушшинче килĕшсе таталасси пирки пĕлтереççĕ. Ку вăл вĕсен ирĕкĕ, суд тивĕçĕ мар. Апла пулин те пур чухне те ку ыйтăва тивĕçтерме май килмест. Суд кун пек ĕçсене пăхса тухнă чухне преступлени йывăрăшне, çын сывлăхне мĕнле сиен кӳнине е çын вилнине шута илет. Ытларах чухне вара килĕшӳве тивĕçтерме май килмест, айăплисен ответ тытма тивет.

2009 çулхи февралĕн 13-мĕшĕнче йышăннă 20 № Федераллă саккунпа килĕшӳллĕн РФ Уголовнăй Кодексне улшăнусем кĕртнĕ. Вĕсем ӳсĕр водитель çулйĕр правилисене пăснăшăн айăплава çирĕплетессипе çыхăннă. Ӳсĕр водителе пула çын сывлăхне сиен кӳнĕ пулсан, айăплă çынна 3 çул таран ирĕкрен тата автотранспорт хатĕрĕпе усă курассинчен çав вăхăтлăх хăтарма пултараççĕ. Çакăн пек преступленирех çын пурнăçĕ таталнă пулсан вара айăплă çынна 7 çул таран, 2 е ытларах çын пурнăçĕ таталнă пулсан 9 çул таран ирĕкрен хăтарма пултараççĕ, 3 çул таран автотранспортпа çӳреме чараççĕ.

Акă 2009 çулхи мартăн 11-мĕшĕнче А.П. Пушкин тĕлĕшпе РФ Уголовнăй Кодексĕн 264-мĕш статйин 3-мĕш пайĕпе тунă преступлени пирки ĕç пăхса тухма тивнĕ. Инкекре 2 çын вилнĕ. Ăна 4 çуллăха ирĕкрен, 2 çул хушши автотранспорта тытса пырассинчен хăтарнă. Ирĕкрен хăтарнă тапхăра вăл колони-поселенире ирттерĕ.

Суд материалĕсене пăхса тухнă чухне çакă палăрчĕ. А.П. Пушкин С.С. Христофоровпа тата Д.В. Христофоровпа пĕрле эрех ĕçнĕ. Кайран вара хăйĕн CHEVROLET KLAN автомашинипе Мускав – Хусан трасса çине тухнă. Ӳсĕрскер автомашинăна йĕркеллĕ тытса пыма пултарайман, хирĕç килекенсен çулĕ çине тухса кайса МАН автомашинăпа çапăннă. Çапла вара пассажирсем иккĕшĕ те вилмеллех аманнă.

Суд ларăвĕнче А.П. Пушкин хăй эрех ĕçнине хирĕçлерĕ. Анчах та тупса палăртнă тĕслĕхсемпе вăл çав кун эрех ĕçнине çирĕплетме май килчĕ.

Тепĕр ĕç пирки те чарăнса тăнă пулăттăм. 2009 çулхи апрелĕн 17-мĕшĕнче Е.Н. Иванов тĕлĕшпе уголовнăй ĕç пăхса тухрăмăр. Ку хутĕнче ӳсĕр водитель айăпĕпе çын йывăр суранланнă. Ăна 1 çуллăха ирĕкрен хăтармалла тунă, транспорт хатĕрĕпе усă курассинчен 2 çуллăха хăтарнă.

Суд ларăвĕнче çакă палăрчĕ. Е.Н. Иванов çав кун ӳсĕр пулнă. Çитменнине ăна 2006 çулхи апрелĕн 28-мĕшĕнче транспорт хатĕрĕпе усă курассинчен хăтарнă пулнă. Çапла вара вăл хăйĕн ВАЗ-21043 автомашинин рулĕ умне ларнă. Анчах та Мăн Сĕнтĕрти Горький урамĕнче вăл хирĕç килекен транспорт хатĕрĕ çывăххине пăхмасăрах çулăн тепĕр енне тухса кайнă, ВАЗ–21140 автомашинăпа çапăннă. Çапла вара ВАЗ–21140 автомашина водителĕ Н.М. Пушкина сусăрăннă. Суд ларăвĕнче асăннă инкек пулнă вăхăтра Е.Н. Иванов питех те ӳсĕр пулни те палăрчĕ.

Çавна та каласа хăвармалла. А.П. Пушкинпа Е.Н. Иванов преступленисене РФ Уголовнăй Кодексĕн 264-мĕш статйине 2009 çулхи февралĕн 13-мĕшĕнчи Федераллă саккунпа кĕртнĕ улшăнусене йышăниччен тунă. Тунă преступленисемшĕн вара ун чухне вăйра пулнă саккунсемпе ответ тыттараççĕ. Хальхи вăхăтра асăннă приговорсем саккунлă вăя кĕнĕ, айăплисем тивĕçлипе ответ тытаççĕ.

Халĕ асăннă преступленисен сăлтавĕсем пирки. Водительсем РФ Çул-йĕр правилисен требованийĕсене сĕмсĕррĕн пăснă. Мĕншĕн тесен эрех ĕçнĕ хыççăн руль умне ларнă. Çитменнине Е.Н. Иванова автотранспортпа çӳремелли водитель удостоверенийĕнчен пĕр хут кăна мар хăтарнă пулнă.

Çакă та пĕлтерĕшлĕ самант. Асăннă йышши уголовнăй ĕçсем тăрăх РФ Граждан кодекспа килĕшӳллĕн инкек тӳснĕ ен шар курнăшăн айăпланакан укçа-тенкĕ тĕлĕшпе саплаштарма та ыйтма пултарать. Унăн калăпăшне вара епле сиен кӳнине, унăн характерне, айăпланакан пурлăх тĕлĕшĕнчи лару-тăрăвне кура суд татса парать.

Э. СТЕПАНОВА,
район сучĕн судйи.

Çуллахи ĕç чĕрĕкĕ

Тунсăхлама вăхăт çук

Ачасен тахçантанпах кĕтнĕ çу кунĕсем çитрĕç. Тинех шкулта урок ыйтмаççĕ, киле панă ĕçсене тумалла мар. Пушă вăхăт та çителĕклипех.

Çуллахи вăхăта инкексемсĕр тата усăллă ирттерес тесе Мăн Хураçка шкулĕнче «Ачалăх тĕлĕкĕсем» лагерь йĕркелерĕç.

Лагерьте усăллă ĕç, вăйăсем, интеллектуаллă мероприятисем черетленсе иртеççĕ. Хăйсем тĕллĕн пурнăçланă «Çăлтăрсем патне» электронлă презентаци те, Эрмитажа виртуаллă майпа кайса килни те, курăксен сиплĕхĕ пирки ирттернĕ çавра сĕтел те ачасенче ырă йĕр хăварасса шанас килет.

Лагерь ĕçлеме пуçларĕ кăна-ха. Малашнехи плансенче интереслĕ мероприятисем сахал мар.

Р. ПРОКОПЬЕВА,
лагерь воспитателĕ.
Сăн ӳкерчĕкре: килĕшет пире кунта!

Кану усăллă иртет

Вĕренӳ çулĕ шыв юххи пек сисĕнмесĕр иртсе кайрĕ. Пирĕн «иккĕмĕш кил» – Шурча шкулĕ – мана ăшпиллĕн кĕтсе илчĕ. Çĕртме уйăхĕн малтанхи кунĕсенчех кунта сывлăха çирĕплетес тĕлĕшпе «Хĕвелçаврăнăш» лагерь уçăлчĕ. Эпир тĕрлĕрен конкурссем, вăйăсем ирттеретпĕр, кусерен зарядка тума та манмастпăр.

Нумай пулмасть çывăхри вăрмана çул тытрăмăр. Эпир тавралăхăн вăрттăнлăхĕсемпе паллашрăмăр.

Лагерьте сывлăха çирĕплетмелли мелсемпе паллаштарни, сывă пурăнас туртăма аталантарни килĕшрĕ. Çавăнпа пирĕн кану пуриншĕн те хаваслă та усăллă иртессе эпĕ шанатăп.

Анастасия ВАСИЛЬЕВА,
Шурча шкулĕнче 6-мĕш класра вĕренекен.

«Сывлăхра» пултăмăр

Çуллахи каникул кунĕсем пуçланчĕç пулин те, Сосновка шкулĕ куллен ачасен сассипе кĕрлесе кăна тăрать. Кунта лагерь йĕркеленĕ. Ачасен пурнăçĕ интереслĕ те пуян.

Çулла ачасен шыва кĕрес килет. Анчах та хальлĕхе шыв сивĕрех тата таса шывсем те нумай мар. Çавăнпа та Муркашри «Сывлăх» физкультурăпа спорт комплексĕнчи бассейна кайса килни ачасемшĕн усăллă пулчĕ. М.М. Смирнова инструктор, А.В. Слепнев тĕп инженер, С.М. Патрикеева медсестра ачасене хавасна кĕтсе илчĕç, кунти йĕркесемпе паллаштарчĕç, ишме пĕлменнисене ишме те вĕрентрĕç.

Хыççăн шкул ачисем спорт комплексĕ хыçĕнчи пĕвере катамаранпа та ярăнчĕç. Унтан вара Çĕнтерӳ паркĕнчи ачапăча площадкинче чун каничченех савăнма пултарчĕç.

А. БЕЛОВА,
«Капитошка» лагерь воспитателĕ.

Кашни кунах – çĕнни

Нискасси шкулĕнчи ĕçпе кану лагерьне çӳрекенсен кашни кунах интересли те çĕнни сахал мар. Чи малтанах экологи субботникĕ ирттертĕмĕр. Нискасси ялĕнчи пĕве патĕнче тирпей-илем кĕртрĕмĕр. Кунпа пĕрлех «Сеятель» хуçалăх администрацийĕ умĕнче лартнă чечексене те тирпейлесе тухрăмăр. Хуçалăх ертӳçи пире тав турĕ.

Унсăр пуçне эпир ытти енĕпе те маттур. Шкул урамĕнче картиш турăмăр. Кунта 8-мĕш класра вĕренекенсем хастар пулчĕç.

Похода каясси те пирĕн йăлара. Пĕтĕм лагерĕпех Силтĕк вăрманĕнче, Турай плотини патĕнче пултăмăр. Тавралăх илемĕпе киленме пултартăмăр.

Турист кунĕ те иртрĕ. Çулталăк хушшинче чи нумай «5» паллă илнисене «Пĕлӳ патши» уявра чысларăмăр. Кунта чи пултаруллипе Екатерина Мочалова пулчĕ. Вăл «5» паллă вĕренӳ çулĕнче 450 илнĕ. Людмила Козлован ку кăтарту 445, Виктория Ивановăн 431, Юлия Цветкован 385.

О. САПОЖНИКОВА.

Пирĕн пурнăç интереслĕ

Çуллахи каникул кунĕсенче шкулсенчи лагерьсенче канма питех те усăллă тата интереслĕ. Кашмаш шкулĕнче «Росинка» лагерь йĕркеленĕ. Эпир унта ытти ачасемпе пĕрле хаваспах çӳретпĕр. Лагерь ертӳçи Н.А. Ершов тата Л.П. Максимова, А.Ю. Албутова воспитательсем лагерьти ачасен пурнăçĕ интереслĕ те тулли пултăр тесе хăйсенчен мĕн килнине пĕтĕмпех тăваççĕ.

Пирĕн патра пурнăç питĕ интереслĕ. Тĕрлĕрен мероприятисем, конкурссем, командăсем хушшинче ăмăртусем, вăйăсем сахал мар пулса иртеççĕ. Çитес вĕренӳ çулĕ валли çу кунĕсенче вăй-хал пухатпăр.

Ксения АЛЖИРОВА,
Марта ИШАКОВА.
Кашмаш шкулĕ.

Ял уявĕнчен

Атапайсем пур енĕпе те маттур

Çак кунсенче Атапай ялĕнче пурăнакансем ял уявне паллă турĕç. Уяв тивĕçлĕ шайра иртнине палăртма кăмăллă. Унта çывăхри ытти ялсем те хутшăнчĕç. Çакă вăл ырăнти активистсем тăрăшнипе те, В.И. Вязов, П.Н. Вязов, Э.Г. Волков, Ю.И. Ковалев спонсорсем пулăшнипе те çыхăннă.

Ялти çынсем йышлă пухăнчĕç уява. Çынсем ĕçлеме кăна мар, кирлĕ пек канма та пултараççĕ иккен. Çакăн пирки каларĕ хăйĕн сăмахĕнче Оринин ял тăрăхĕн пуçлăхĕ А.С. Суриков. Вăлах «Чи ватă çын» тата «Чи çамрăк çын» ята тивĕçнисене парнесен парасси пирки пĕлтерчĕ. Парнесене вара О.Ф. Суворова спонсор уйăрса парса пулăшрĕ, пурне те ырлăх-сывлăх сунчĕ.

Ял уявне пуçарса яракансем пирки те асăнма манмарĕç ертсе пыракансем. Сăмах кунта Г.Ф. Волков пирки пырать. Ăна асăнса ял çыннисем пĕр самант шăп тăчĕç. Унăн аслă ывăлĕ Э.Г. Волков та сăмах каларĕ. Пĕтĕм халăха ырă сăмахсемпе тав турĕ федераллă судья. Атапай шкулĕнчи ашшĕ-амăшĕсен комитечĕн председателĕ Р. Быкова Ю.И. Ковалев сăввисене вуларĕ.

Юлашки вăхăтра Юрий Ильич çинчен Муркаш тăрăхĕнче сахал мар илтнĕ ĕнтĕ. Вăл – тин çеç çуралнă çăлтăр, çĕнĕ сăвăç. Унăн паха та пархатарлă ĕçĕсем çинчен нумай калама пулать.

Волейбол енĕпе ăмăрту епле иртрĕ тата. Кăçалтан пуçласа ăна спорт маçтăрне, хисеплĕ çынна А.И. Садовникова халалласа ирттереççĕ. Малашне ку çирĕп йĕркене кĕрсе пырĕ. Асăннă уявра вара унăн ячĕпе хатĕрленĕ кубока Çеменкасси маттурĕсем çĕнсе илчĕç.

Пухăннисене «Расна» пултарулăх ушкăнĕн юррисем уйрăмах кăмăла кайрĕç. Маттур та сăпайлă вĕсем.

Спорт ăмăртăвĕсем тĕрлĕ енĕпе иртрĕç. Пултаруллисем кире пуканĕ çĕклессипе те, алă вăйне виçессипе те, михĕсемпе кĕрешессипе те хăйсене кăтартрĕç. Арçынсем хушшинче 16 килограмлă кире пуканне çĕклессипе В. Михайлов, хĕрарăмсем хушшинче С.Г. Вязова мала тухрĕç. Алă вăйне виçессипе арçынсенчен А. Долгов, хĕрарăмсенчен Т. Соколова çĕнтерчĕç.

Уява ялсем хушшинче йĕркеленĕ фольклор ушкăнĕсем вĕçлерĕç. Вĕсем хушшинче те мала тухассишĕн хĕрӳ кĕрешӳ пычĕ. Сентимĕр пикисем ват асаттесемпе асаннесен тумĕсене арча тĕпĕсенченех туртса кăларнă тейĕн. Сурпанĕсене те сырма манман. Уйрăмах Е.П. Квасова, Л.Н. Кириллова тата С.В. Колбасова хытă тăрăшрĕç, авалхи юрăсемпе çынсен кăмăлне çĕклерĕç.

Çеменкасси хĕрĕсем вара хăйсен анлă тавра курăмĕпе тĕлĕнтерчĕç. Вĕсем вырăсла та, чăвашла та, кулса та, питлесе те юрăсем юрласа парĕç.

Ӳркенмен хĕрарăмсем апатçимĕçне те темĕн тĕрлине хатĕрлесе килнĕ. Р. Быкова, А. Бояринова, Р. Михайлова тĕлĕнтерменмеллипех тĕлĕнтерчĕç ку енĕпе.

Уяв савăнăçлă юрă-кĕвĕпе вĕçленчĕ. Пухăннисем савăнăçлă кăмăл-туйăмпа саланчĕç. Пурте вара çакна палăртрĕç: кун пек пĕрлехи уявсем питĕ кирлĕ. Асатте-асаннесен авалхи йăли-йĕркине манмалла мар. Çитес çул вара асăннă уяв татах çуллĕрех шайра иртессе шанас килет. Пурте ăна хатĕрленсе ирттерес ĕçе активлă хутшăнни кирлĕ кăна.

С. ВЯЗОВА,
Атапай шкулĕнчи
пуçламăш классен
учительници.

Вулакан пултарулăхĕ

Хӳхлев

Ырми-канми хăват.
Хресчен пуянлăхĕ –
Тăварлă тар.

Тăвăр ункă –
Ятсăр çăлăнăç.
Хĕвел сӳнет.

Сана куртăм –
«Кăвак хуппи» уçăлчĕ.
Сивĕ çутă.

Тăшману сывлăх сунчĕ –
Кавар суралнă.
Сыхă пул.

Вучахра кăвар сӳннĕ:
Çемье ăшши çук.
Тăрлавсăрлăх хуçаланать.

Кун-çул таппи
Çын кусĕнчен пăхтарать:
Тамăк сывхарать.

Василий МАКСИМОВ.

Усăллă канашсем

Тăвар пирки

Туранă çĕр улмине пĕçериччен, тĕксĕмленесрен, кăштах тăварлă шывра тытăр.

Çатма çинчи çу сирпĕнет пулсан, кăштах тăвар сапăр.

Сарăхнă тюле çăвичченч тăварлă шывра лартăр.